

SNIŽOVÁNÍ ENERGETICKÉ NÁROČNOSTI BUDOV A KVALITA VNITŘNÍHO PROSTŘEDÍ

prof. Ing. Karel Kabele, CSc. a kol.

1

Obsah prezentace

- Energetická náročnost budov
- Výzkum
  - Hodnocení kvality prostředí
  - Vliv způsobu vytápění na tepelný komfort
  - Vliv řízeného větrání na kvalitu prostředí v bytovém domě

Vybrané novinky v legislativě

ENERGETICKÁ NÁROČNOST BUDOV 2018

(C) 2018 prof. Karel Kabele
a kol.

3

Zákony, vyhlášky, směrnice

Směrnice 2002/91/EC o energetické náročnosti budov (EPBD)

Směrnice 2010/31/EC (10.5.2010) *připravuje se revize*

Zákon 406/2000 Sb., o hospodaření energií

Zákon č. 318/2012 Sb.

(se změnami 310/2013 Sb., 103/2015 Sb., 131/2015 Sb.)

Prováděcí vyhlášky xxx/2012(2013) Sb.

Směrnice 2012/27/EU o energetické účinnosti

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

4

Prováděcí vyhlášky k Zákonu 406/2000 Sb., o hospodaření energií ve znění č. 131/2015 Sb

- Vyhláška o energetické náročnosti budov 78/2013 Sb. (230/2015 Sb. platí od 1.12.2015)
- Vyhláška o kontrole kotlů a rozvodů tepelné energie 194/2013 Sb.(1.8.2013)
- Vyhláška o kontrole klimatizačních systémů 193/2013 Sb. (1.1.2013)
- Vyhláška o energetickém auditu a posudku 480/2013 Sb. (1.1.2013)
- Vyhláška o energetických specialistech č.111/2013 Sb. (1.6.2013)
- Vyhláška o stanovení minimální účinnosti užití energie při výrobě elektřiny a tepelné energie 441/2012 Sb. (1.1.2013)

Připravuje se revize

- TNI 73 0331 Energetická náročnost budov – typické hodnoty pro

Probíhá převod na ČSN

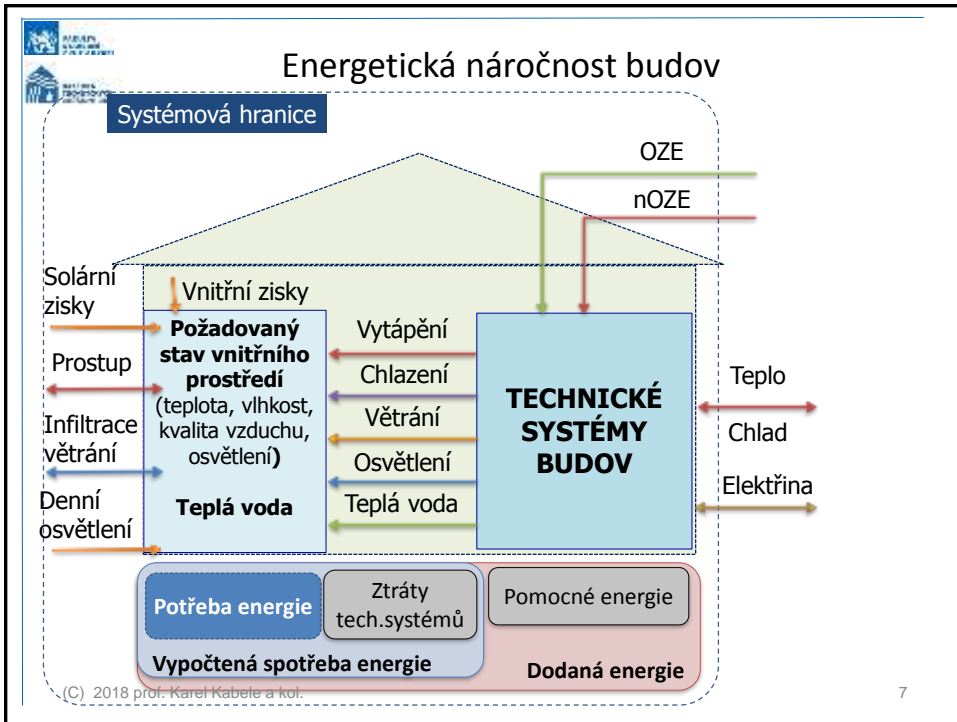
Energetická náročnost budov

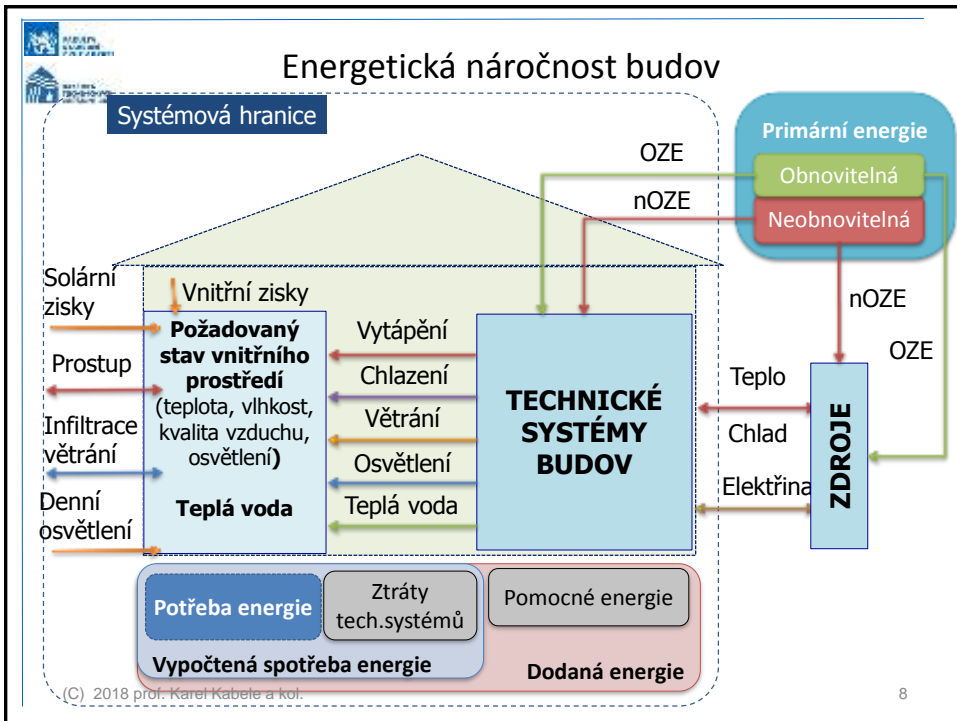
„energetickou náročností budovy se rozumí **vypočtené množství energie** nutné pro pokrytí potřeby energie spojené s užíváním budovy, zejména na

- **vytápění,**
- **chlazení,**
- **větrání,**
- **úpravu vlhkosti vzduchu,**
- **přípravu teplé vody a**
- **osvětlení“**

7

8

Směrnice EU

- **2010/31/EU o energetické náročnosti budov – změna v EP**
  - Orientace na stávající budovy
  - Náhrada inspekcí kotlů a vzduchotechnických zařízení monitoringem
  - Povinná infrastruktura pro elektromobilitu nad 10 parkovacích míst
  - zavedení „**ukazatele inteligence**“, který hodnotí připravenost budovy přizpůsobit svůj provoz potřebám uživatelů a sítě a zlepšit svoji energetickou náročnost
  - Definice TZB: „technickým systémem budovy“ je technické zařízení budovy nebo její ucelené části určené k vytápění prostor, chlazení prostor, větrání, ohřevu vody v domácnostech, vestavěnému osvětlení, automatizaci a řízení budov, výrobě elektrické energie na místě, **zajišťující v místě infrastrukturu pro elektromobilitu** nebo kombinace těchto systémů, včetně systémů, které využívají energii z obnovitelných zdrojů;“

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXV/?uri=CELEX:52016PC0765>

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

9

**Schválena EP 14.3.2018
20 měsíců na transpozici**

Co je to budova s téměř nulovou spotřebou energie?

Požadavky na budovy s téměř nulovou spotřebou energie (nZEB) jsou definovány:

- v zákonu **406/2000 Sb. o hospodaření energií** (aktuální úprava 103/2015 Sb., platí od 1.7.2015; 131/2015 Sb platí od 1.1.2016)

*...budovou s téměř nulovou spotřebou energie je budova s velmi nízkou energetickou náročností, jejíž **spotřeba energie je ve značném rozsahu pokryta z obnovitelných zdrojů...***

- Ve vyhlášce **78/2013 o energetické náročnosti budov** (aktuální novela 230/2015 Sb. platí od 1.12.2015)
  - *Snížení ENB : zpřísnění požadavku na obálku budovy*
  - *Využití OZE : zpřísnění požadavku na neobnovitelnou primární energii*

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

10

Cesta k budově s téměř nulovou spotřebou energie - ČR

	>1500 m ²	> 350 m ²	< 350 m ²
Budovy, jejímž vlastníkem a uživatelem bude orgán veřejné moci nebo subjekt zřízený orgánem veřejné moci	Od 1.1.2016	Od 1.1. 2017	Od 1.1 2018
Ostatní	Od 1.1 2018	Od 1.1 2019	Od 1.1 2020

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

11

Co na to zákony?

*.....Opatření k dalšímu snižování energetické náročnosti budov by měla brát v úvahu klimatické a místní podmínky i **mikroklima vnitřního prostředí** a efektivnost nákladů. Tato opatření by neměla být v rozporu s jinými požadavky týkajícími se budov, např. požadavky na přístupnost, bezpečnost a plánované využití budovy.....*

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2010/31/EU ze dne 19. května 2010 o energetické náročnosti budov

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

12

EU 2016: Budovy a prostředí

Jak se žije v domech s nízkou spotřebou energie?

„Aby se v evropském fondu budov zamezilo zhoršení kvality vnitřního ovzduší, komfortu a zdravotních podmínek mělo by dojít k postupnému zpřísnování minimálních požadavků na energetickou náročnost vyplývajících ze zavádění budov s téměř nulovou spotřebou energie v Evropě **spolu s odpovídajícími strategiemi zabývajícími se vnitřním prostředím.**“

<http://healthybuildingscience.com>

ČVUT: Metodika hodnocení kvality prostředí v budovách
TAČR CK Smart Regions

DOPORUČENÍ KOMISE (EU) 2016/1318 ze dne 29. července 2016 o pokynech na podporu budov s téměř nulovou spotřebou energie a osvědčených postupů k zajištění, aby do roku 2020 byly všechny nové budovy budovami s téměř nulovou spotřebou energie

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

13

Vnitřní prostředí budov

Složky vnitřního prostředí

- **Tepelně-vlhkostní**
- **Kvalita vzduchu**
  - plyny
  - aerosoly
  - mikroorganismy
- **Akustika**
- **Světelná**
- **Elektro -statická, -iontová, -magnetická, ionizující a radiační pole**
- **Psychický komfort** (barvy, povrchy, architektura...)

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

14

Energetická náročnost budov

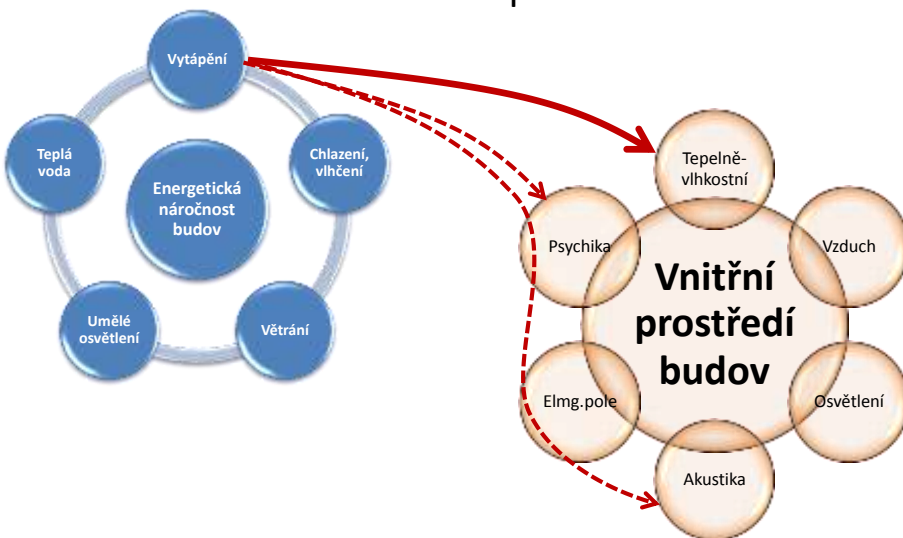
„energetickou náročností budovy se rozumí **vypočtené množství energie** nutné pro pokrytí potřeby energie spojené s užíváním budovy, zejména na

- **vytápění,**
- **chlazení,**
- **větrání,**
- **úpravu vlhkosti vzduchu,**
- **přípravu teplé vody a**
- **osvětlení“**

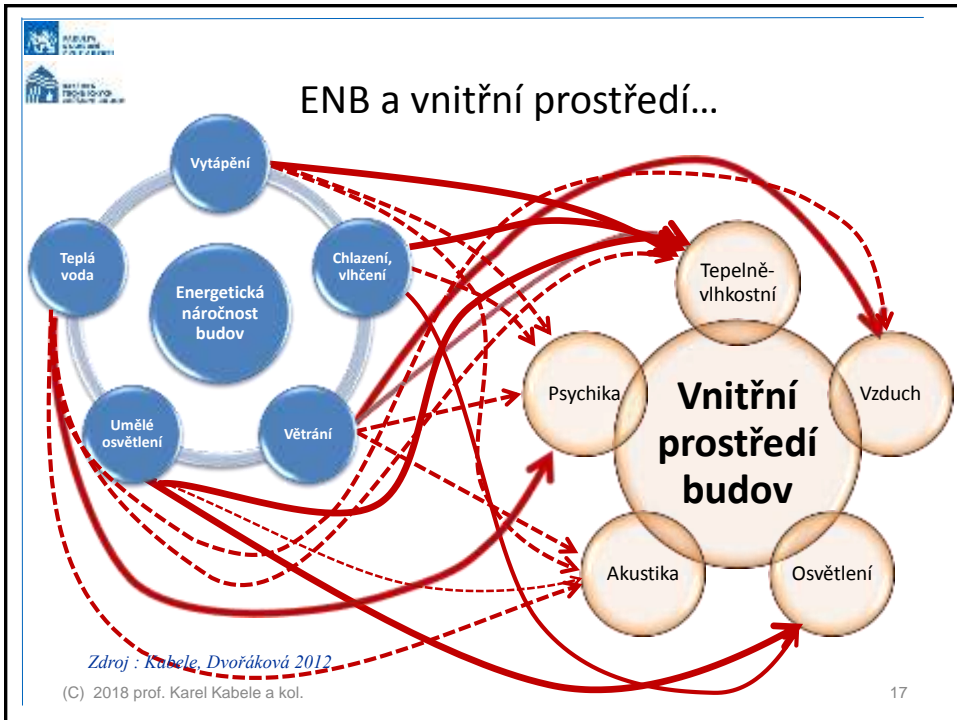
Zdroj: Zákon 406/2000 Sb. o hospodaření energií ve znění 103/2015 Sb.

ENB a vnitřní prostředí...

HODNOCENÍ KVALITY VNITŘNÍHO PROSTŘEDÍ

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

19

METODIKA HODNOCENÍ KVALITY VNITŘNÍHO PROSTŘEDÍ

- ČVUT FSV Katedra TZB v rámci projektu Centrum kompetence Smart Regions
- dobrovolný nástroj: **vyjádření kvality vnitřního prostředí** v objektech s nízkou potřebou energie potažmo **v budovách s téměř nulovou spotřebou energie**.

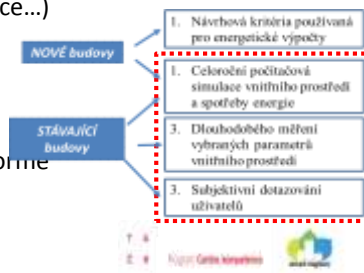
- Cílem :
vztažení míry **ENERGETICKÝCH ÚSPOR K DOSAŽENÉMU KOMFORTU V BUDOVÁCH**, které splňují všechny normativní požadavky.

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

20

Metodika hodnocení vnitřního prostředí

- **Proč?**
  - Závazné požadavky hygieny řeší především zdravotní rizika a nikoliv kvalitu
- **Cíl:**
  - kvantifikace kvality prostředí v budovách
- **Nástroje**
  - monitorování /simulace fyzikálních veličin (teplota, vlhkost, CO₂, VOC, prachové částice...)
  - Dotazníkové průzkumy
- **Výstup:**
  - Identifikace problémových míst
  - Informace o stavu prostředí v budově ve formě dokumentu

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

DOTAZNÍKOVÝ PRŮZKUM

Projekt EU QUANTUM - usiluje o snížení rozdílu mezi předpokládaným a reálným chováním použitím promyšleného systému řízení kvality (QMS) pro budovy s podporou tří nástrojů:

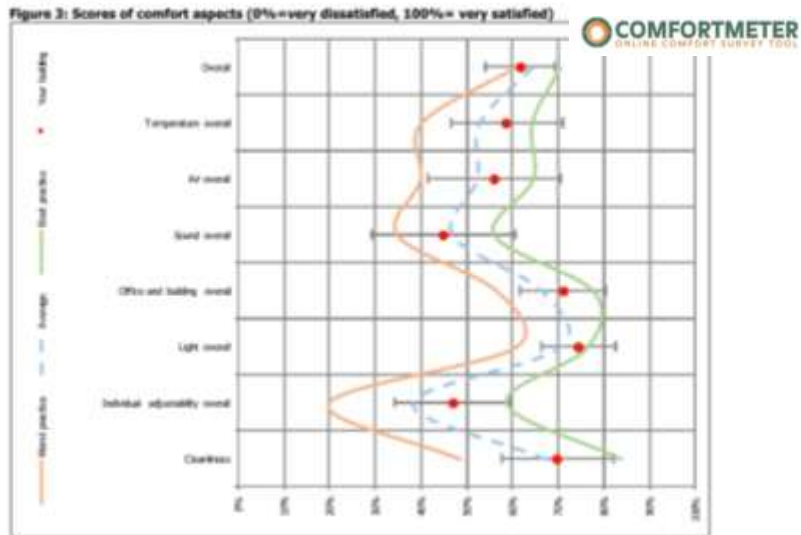
- **Energie Navigator** (SYNA, Germany): Nástroj pro vyhodnocení provozních dat inteligentních budov
- **HPS/NG9** (Energy Team, Italy): Efektivní a jednoduše aplikovatelná měřicí zařízení s online analýzou dat
- **Comfortmeter** (F4, Belgium): První kompletně online dotazník na vnímanou kvalitu prostředí

NG-9 Next Generation
Karel Kabele a kol.

PROJEKT QUANTUM - HORIZON 2020

Hodnocení naměřených/ simulovaných fyzikálních veličin

Specifikace dat

- Referenční místnost
- Monitorovací období
- Časový krok
- „Data cleaning“

Hodnocení kvality

- Kategorie vnitřního prostředí ČSN EN 15251

KATEGORIE	Popis vhodného použití kategorií
I	Vysoká úroveň očekávání; prostory s velmi citlivými osobami s křehkým zdravím, se zvláštními požadavky
II	Běžná úroveň očekávání - pro nové budovy a rekonstrukce
III	Přijatelné, střední úroveň očekávání - pro stávající budovy
IV	Hodnoty mimo kritéria pro výše uvedené kategorie – přípustné pouze pro omezenou část roku

- Požadavky

Kategorie	teplota vzduchu			Rel. vlhkost vzduchu	CO2
	letní období	přechodné období	otopné období		
I	24 - 25 °C	21 - 23 °C	20 - 22 °C	45 - 55 %	0 - 750 ppm
II	23 - 26 °C	20 - 24 °C	19 - 23 °C	35 - 65 %	750 - 900 ppm
III	22 - 27 °C	19 - 25 °C	18 - 24 °C	30 - 70 %	900 - 1300 ppm
IV	ostatní	ostatní	ostatní	ostatní	> 1300 ppm

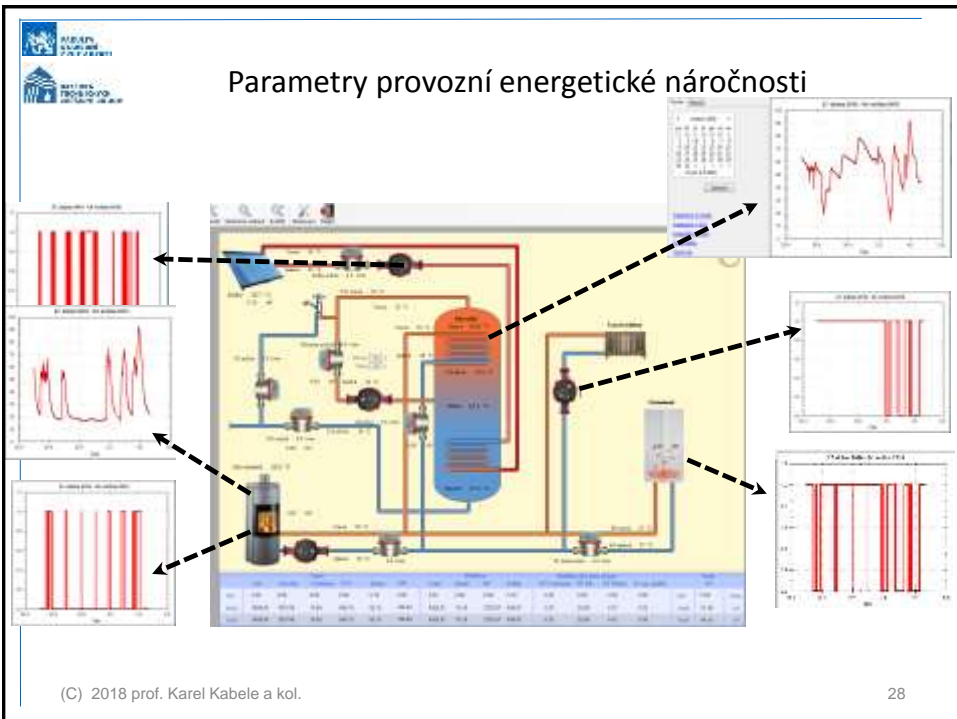
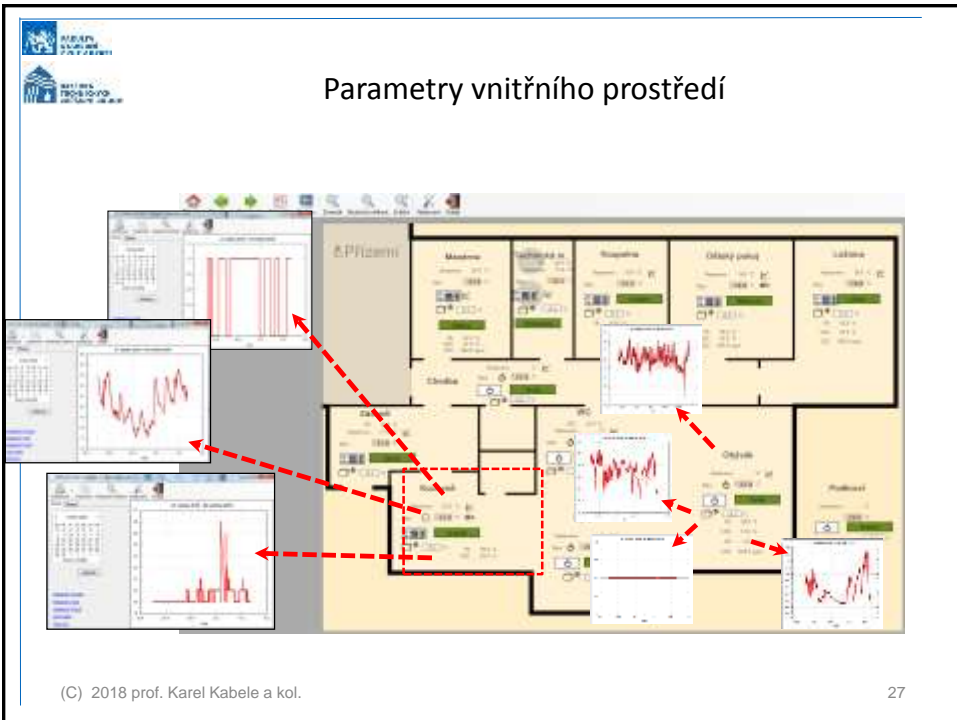
(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

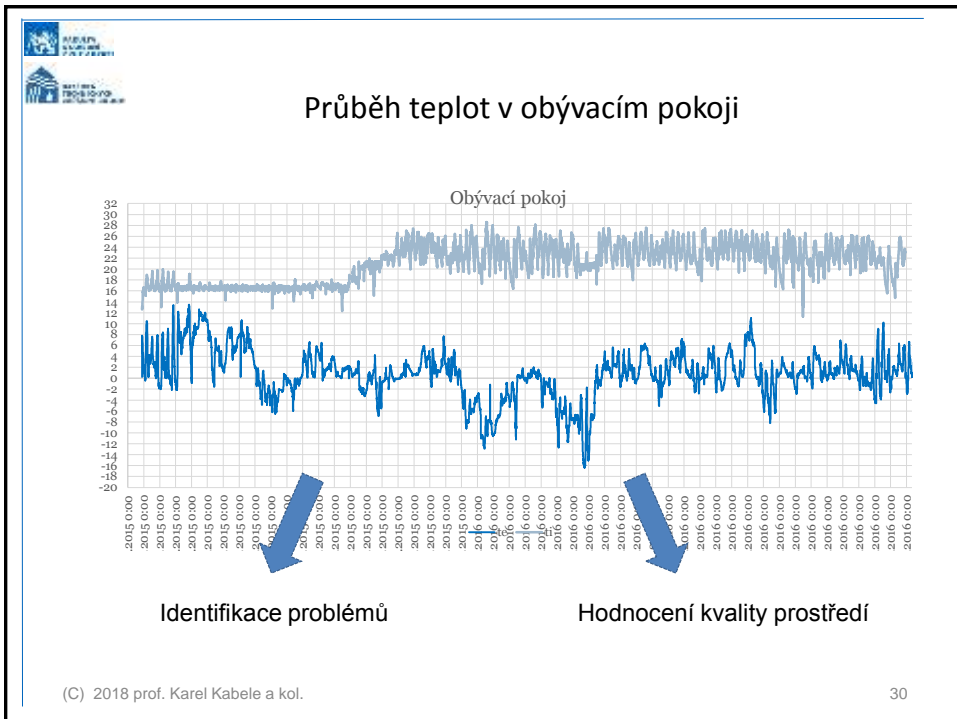
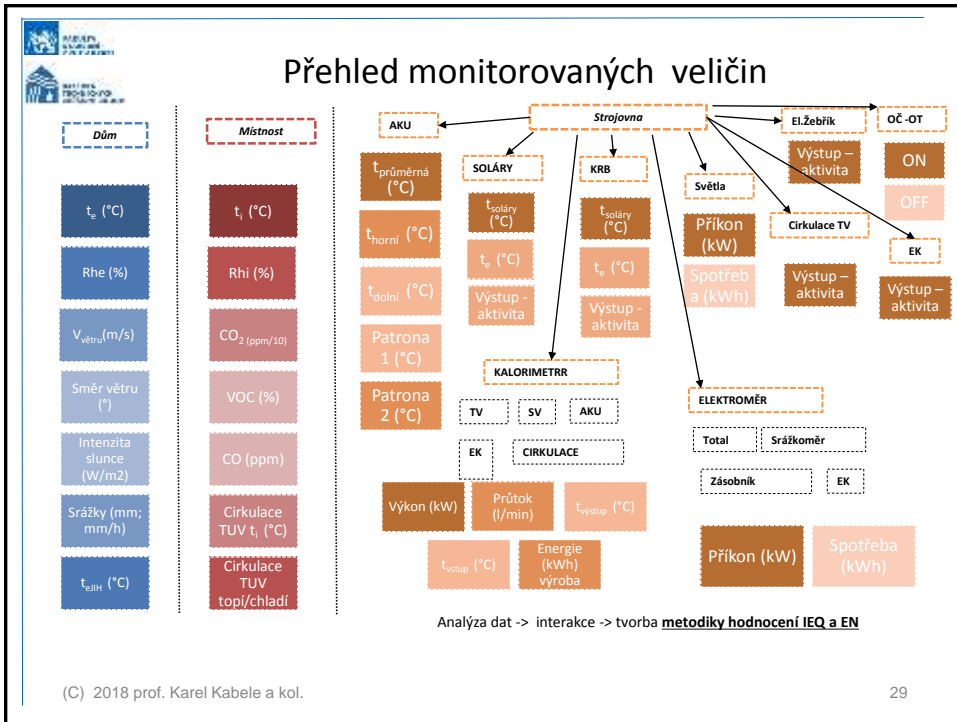
RD Rýmařov – instalace měření a monitoring rodinného domu (sběr dat)

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

26

Identifikace problémů - teplota vzduchu – obývací pokoj

		Temperature											
		<17 °C	17-18 °C	18-19 °C	19-20 °C	20-21 °C	21-22 °C	22-23 °C	23-24 °C	24-25 °C	25-26 °C	27-28 °C	>28 °C
		0%	0%	0%	0%	12%	28%	27%	13%	9%	7%	3%	0%
September 2016		<17 °C	17-18 °C	18-19 °C	19-20 °C	20-21 °C	21-22 °C	22-23 °C	23-24 °C	24-25 °C	25-26 °C	27-28 °C	>28 °C
0-2h						16%	21%	32%	19%	12%			
2-4h						9%	39%	33%	11%	8%			
4-6h						13%	39%	34%	8%	6%			
6-8h						25%	28%	34%	8%		3%		
8-10h						26%	36%	25%	9%	3%			
10-12h						9%	41%	25%	17%	9%			
12-14h						6%	27%	31%	22%	13%	1%		
14-16h						6%	21%	29%	20%	13%	11%		
16-18h						11%	13%	29%	13%	9%	19%	7%	
18-20h						7%	23%	23%	4%	10%	13%	20%	
20-22h						11%	25%	15%	11%	11%	18%	11%	
22-24h						9%	26%	15%	17%	18%	13%		

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

31

Hodnocení kvality

- Kategorie vnitřního prostředí ČSN EN 15251

KATEGORIE	Popis vhodného použití kategorií
I	Vysoká úroveň očekávání; prostory s velmi citlivými osobami s křehkým zdravím, se zvláštními požadavky
II	Běžná úroveň očekávání - pro nové budovy a rekonstrukce
III	Příjemné, střední úroveň očekávání - pro stávající budovy
IV	Hodnoty mimo kritéria pro výše uvedené kategorie – přípustné pouze pro omezenou část roku

- Požadavky

Kategorie	teplota vzduchu			Rel. vlhkost vzduchu	CO2
	letní období	přechodné období	otopné období		
I	24 - 25 °C	21 - 23 °C	20 - 22 °C	45 - 55 %	0 - 750 ppm
II	23 - 26 °C	20 - 24 °C	19 - 23 °C	35 - 65 %	750 - 900 ppm
III	22 - 27 °C	19 - 25 °C	18 - 24 °C	30 - 70 %	900 - 1300 ppm
IV	ostatní	ostatní	ostatní	ostatní	> 1300 ppm

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

Hodnocení dle ČSN EN 15251 x dotazník

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

33

SUBJEKTIVNÍ VNÍMÁNÍ TEPELNÉ POHODY PŘI RŮZNÝCH ZPŮSOBECH VYTÁPĚNÍ

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

34

Tepelný komfort a vytápění

- Praxe návrhu vytápěcích zařízení vychází převážně z poznatků a zkušeností, získaných v minulém století.
- Od té doby se změnila požadavky na **obálku budovy**, od teplovodních soustav se přešlo na **nízkoteplotní**, budovy se **utěsnily** a vybavují se větracími systémy se zpětným získáváním tepla a instalované **výkony** vytápěcího zařízení se výrazně snížily, v některých případech vytápěcí zařízení není během teplejší zimy vůbec využito.
- Platí tak používané axiomy i v moderních budovách s nízkou spotřebou energie? Je pravda, že při podlahovém vytápění potřebujeme nižší teplotu vzduchu? Musí být stále otopné těleso pod oknem?
- Výzkumný projekt smluvního výzkumu pro firmu FENIX s.r.o v laboratořích UCEEBu 2015-2017 se pokusil na některé tyto otázky odpovědět

Varianty umístění otopných ploch v experimentální kabině

Konvektor

Stropní sálavé vytápění

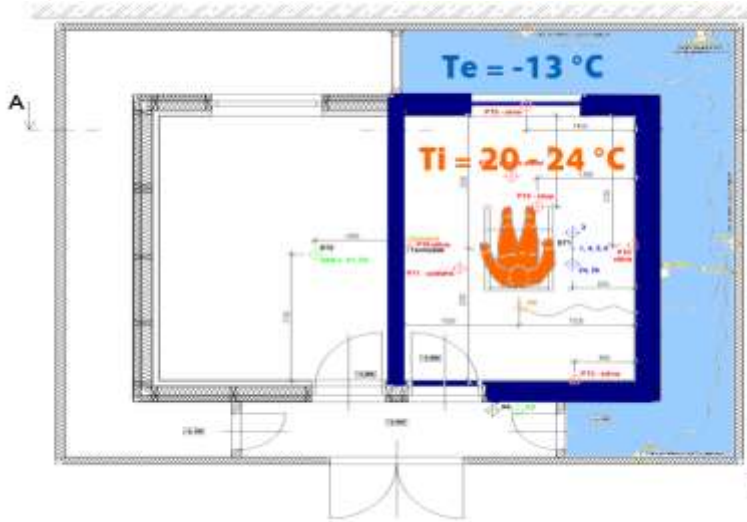

Keramický panel

Podlahové vytápění

Experimentální prostor – klimatická kabina

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

38

Metoda

Analýza měření provedených na termálním manekýnovi (TM) – vnímání tepelného komfortu jednotlivými částmi těla

- Nastavení TM: 70 W citelného tepla; 1,3 clo; bez dýchání.

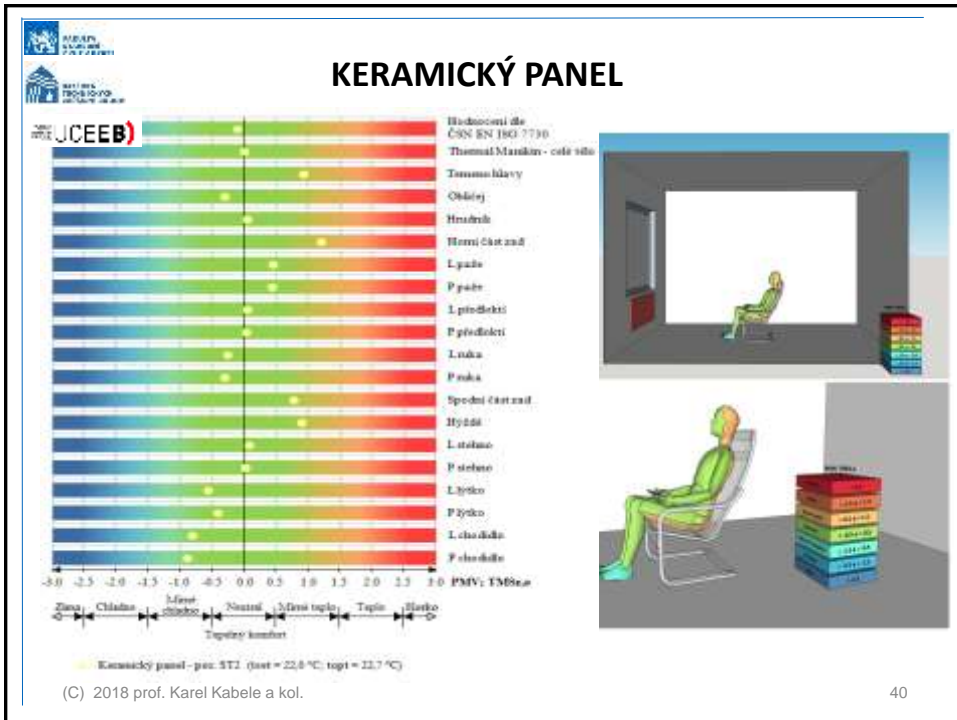

TM Newton: 32 termálních zón, dýchání, pohyb hlavy

Vyhodnocení metodou TMS - přepočítání tepelné bilance zóny na stupnici PMV

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

39

40

Jak vystihuje informace z TM skutečný pocit člověka?

Experiment na skupině 24 osob

- 12 situací, každá hodnocena 24 subjekty ve 3 časech = 288 testů / 864 měření
- Teploty, vlhkosti, CO₂, Rh,
- Tep, aktivita, povrchové teploty těla
- Dotazník

Nastavení termostatu	T-	Topt	T+
konvektor	20	22.5	24
podlaha	20	22	24
keramický panel	20	22	24
strop	20	22.5	24

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

41

DOTAZNÍK

Tento dotazník slouží jako podklad pro výzkum v oblasti tepelného prostředí v učelnách. Jeho cílem je zjistit, jaké podmínky jsou v učelnách a jak je lidé vnímají. Výsledky budou sloužit jako podklad pro návrh opatření ke zlepšení prostředí v učelnách.

Tento dotazník obsahuje otázky týkající se fyzických a psychologických aspektů prostředí v učelnách. Všechny údaje budou zpracovány anonymně a slouží pouze pro výzkumné účely.

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.
42

Stanovení okrajových podmínek

T_{opt} je stanovena pro pozici člověka; teplota vzduchu v místě termostatu je o cca 0,5 K vyšší. Termostat lze nastavit v kroku 0,5 K, proto bylo zvoleno zaokrouhlení na nejbližší hodnotu.

$$T_{set, opt} \doteq T_{opt} - \Delta T$$

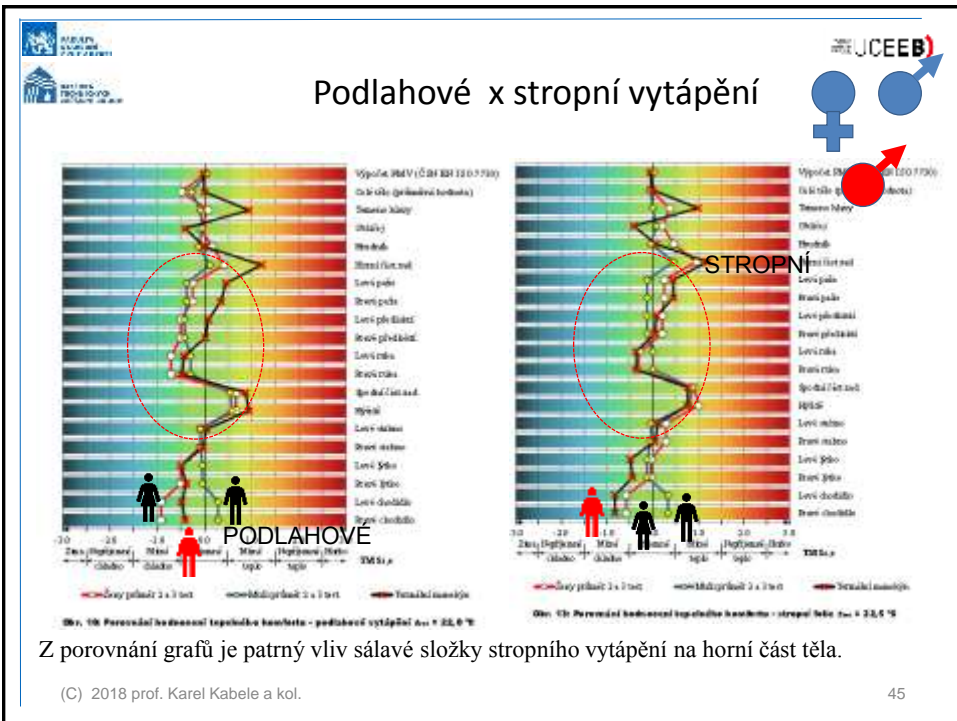
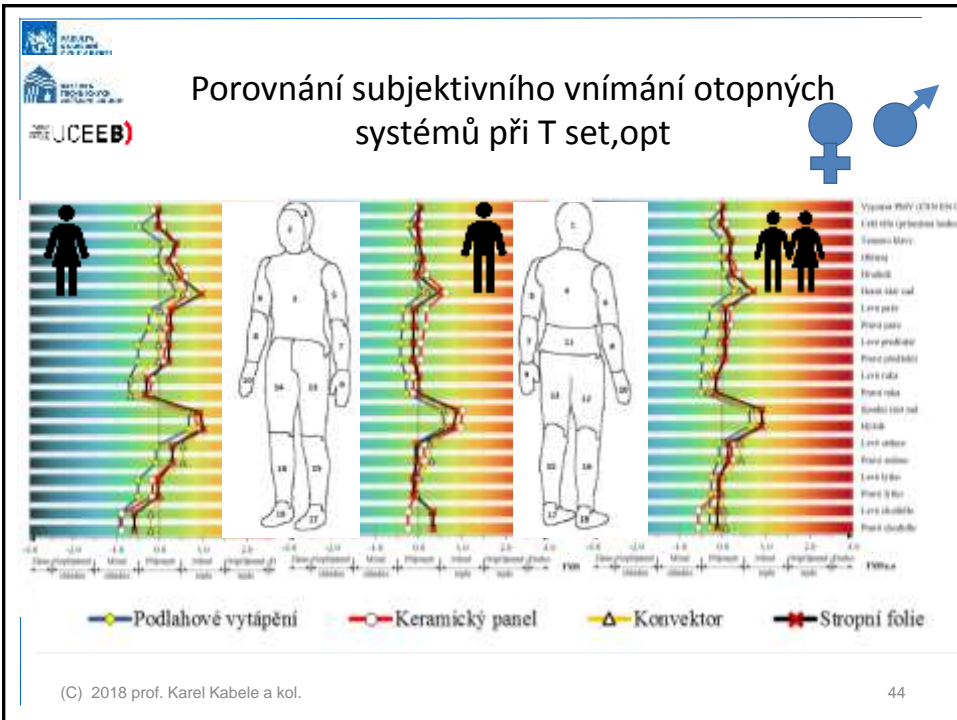
$$\Delta T = 0,5$$

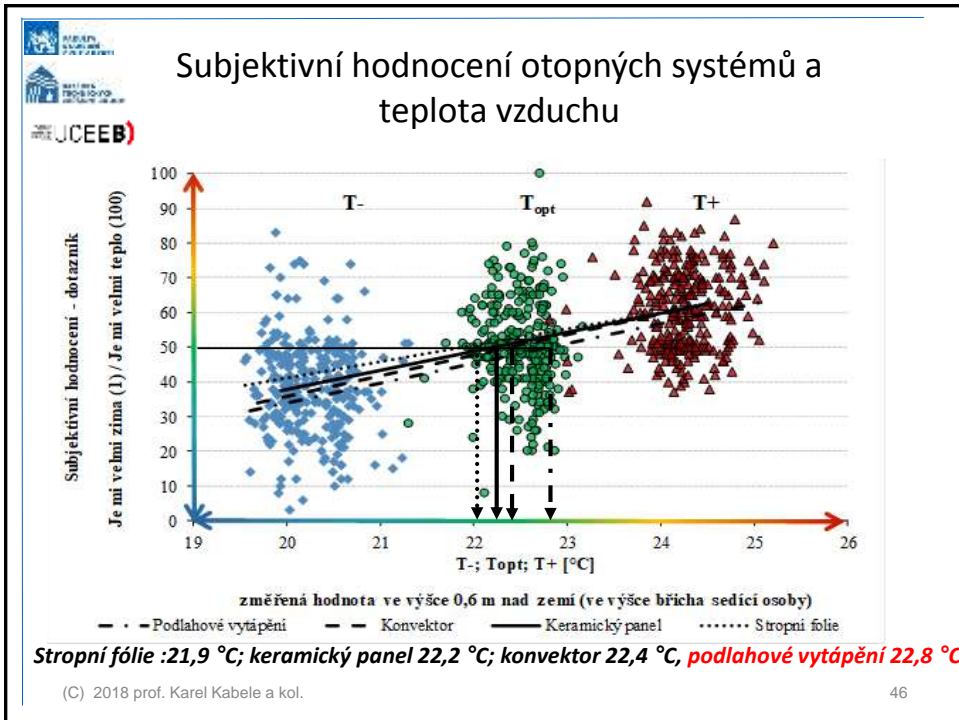
Např. pro konvektor 23,22 - 0,5 = 22,72 $\doteq$ 22,5 [°C]

	T_{opt}	$T_{set, opt}$	Kontrolní měření T_i , prům. Félix (P3, h=1.1 m)
Konvektor ECOFLEX	23.22 °C	22.5 °C	23.24 °C
Keramický panel MR	22.72 °C	22.0 °C	22.50 °C
Podlahové vytápění ECOFILM	22.65 °C	22.0 °C	22.55 °C
Stropní folie ECOFILM	23.18 °C	22.5 °C	22.72 °C

Značení veličin:
 T_{opt} – optimální teplota vzduchu v místě pobytu člověka
 T_{set} – teplota vzduchu v místě osazení prostorového termostatu.

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.
43

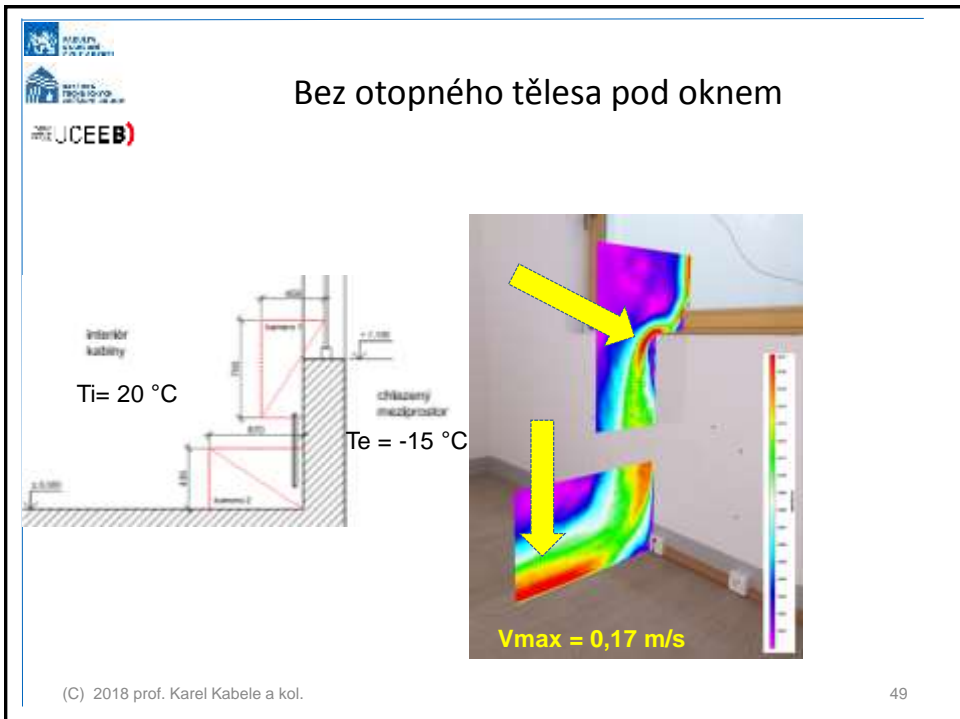
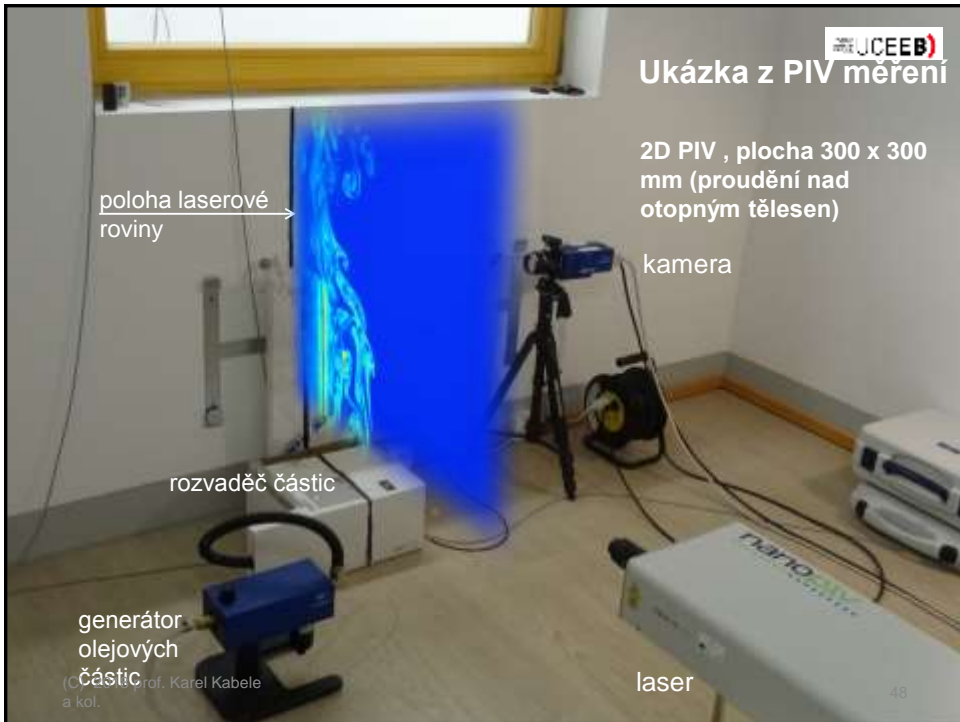

Otázky, které se objevují...

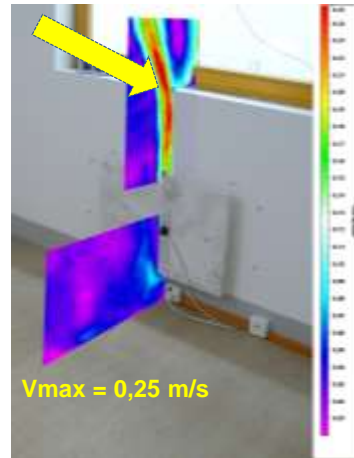
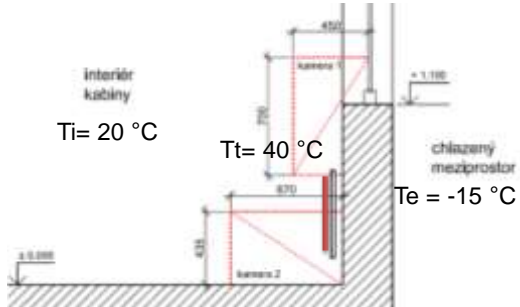
**MUSÍ BÝT V NZEB OTOPNÉ TĚLESO
POD OKNEM?**

(C) 2018 prof. Karel Kabele
 a kol. 47

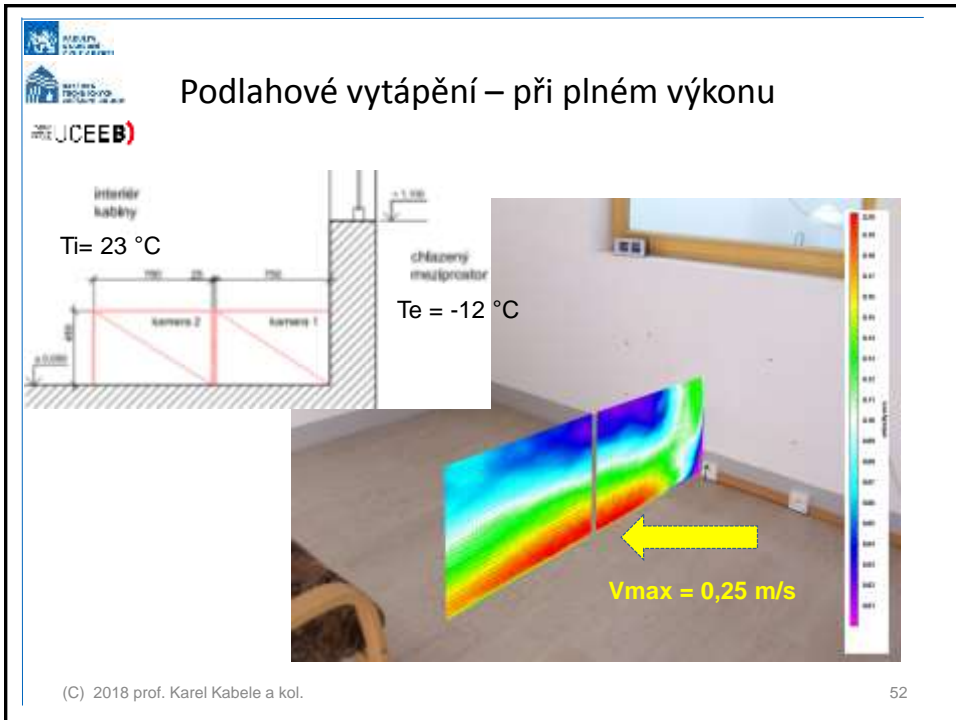

S otopným tělesem pod oknem

Otázky, které se objevují...

VÍŘÍ PODLAHOVÉ VYTÁPĚNÍ PRACH?

Otázky, které se objevují...

JAK JE TO S VÝMĚNOU VZDUCHU V BYTĚ S ŘÍZENÝM VĚTRÁNÍM?

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

54

Byt s řízeným větráním

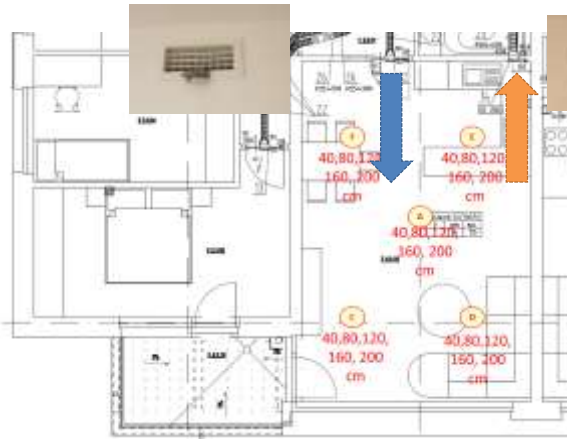
- Bytový dům 6 podlaží 36 BJ
- Centrální vzduchotechnika, rekuperace s místním dohřevem
  - Připojení přes regulační box do každého bytu
  - Přívody do obytných místností
  - Odtahy v kuchyni, WC a koupelně
  - Řízení jednotlivých místností podle časového rozvrhu, vlhkosti a CO₂

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

Projekt ČVUT/ATREA/JRD 55

Analýza proudění vzduchu a intenzity větrání v bytovém objektu s nuceným centrálním větráním

Přivodní a odváděcí
vyústka na stejné,
vnitřní stěně obývacího
pokoj

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

Projekt ČVUT/ATREA/JRD 56

Intenzita větrání

- Obývací pokoj
  - Fotoakustický analyzátor plynu Innova 1412, SF₆/CO₂ značkovací plyn
  - AirDistSys 5000

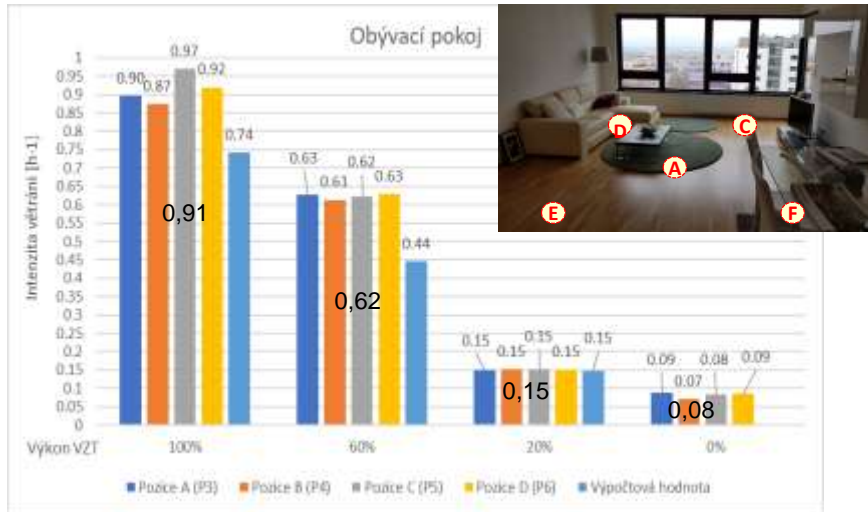
Výpočtové hodnoty		
%	n	m3/hod
100%	1.31	70
50%	0.65	35
20%	0.26	14

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

Projekt ČVUT/ATREA/JRD 57

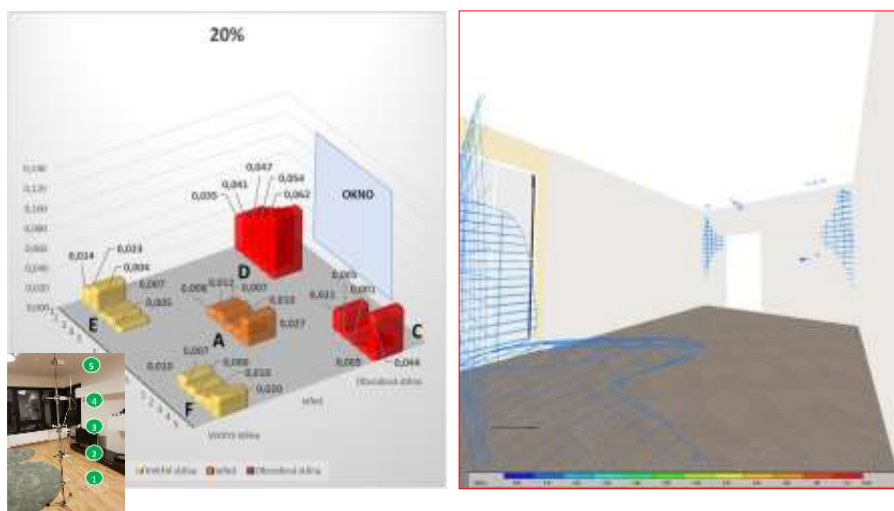
Intenzita větrání obývací pokoj

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

Projekt ČVUT/ATREA/JRD 58

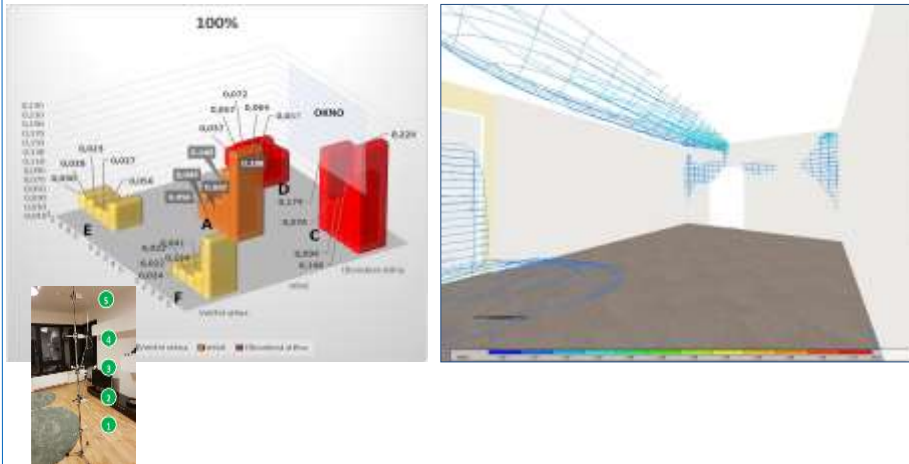
Měření/CFD – pokoj – 20 %

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

Projekt ČVUT/ATREA/JRD 59

Měření/CFD – pokoj – 100 %

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

Projekt ČVUT/ATREA/JRD 60

Závěry

- VZT zařízení zajistí potřebnou výměnu vzduchu – koncentrace značkovacího plynu klesá rovnoměrně ve všech měřených bodech prostoru
- Rychlost proudění vzduchu mimo přímý dosah proudu přiváděného vzduchu je srovnatelná se stavem při vypnuté VZT

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

Projekt ČVUT/ATREA/JRD 61

Otázky, které se objevují...

PROBLÉMY S KVALITOU VZDUCHU V BYTĚ S ŘÍZENÝM VĚTRÁNÍM - PRAŠNOST

(C) 2018 prof. Karel Kabele
a kol.

62

Byt s řízeným větráním

Problém: extrémní prašnost

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

Projekt ČVUT/ATREA/JRD 63

Byt s řízeným větráním

Problém: extrémní prašnost

Potvrzeno měřením PM2,5; PM5; PM 10

Podezření uživatelů:

„Prach se určitě šíří ze vzduchotechniky“

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

Projekt ČVUT/ATREA/JRD 64

Byt s řízeným větráním

Problém: extrémní prašnost

Potvrzeno měřením....

Podezření uživatelů:

„Prach se určitě šíří ze vzduchotechniky“

**Kontrola kvality přiváděného vzduchu
a filtrů... vše OK**

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

Projekt ČVUT/ATREA/JRD 65

Byt s řízeným větráním

Problém: extrémní prašnost

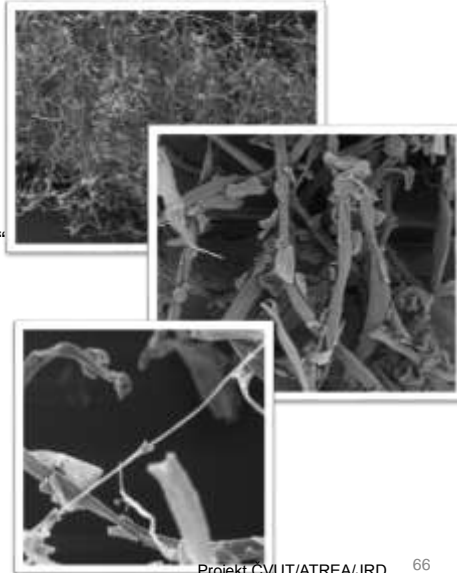
Potvrzeno měřením....

Podezření uživatelů:

„Prach se určitě šíří ze vzduchotechniky“

Kontrola kvality přiváděného vzduchu a filtrů... vše OK

Rozbor prachu elektronovou mikroskopií s rentgenovou analýzou

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

Projekt ČVUT/ATREA/JRD 66

Byt s řízeným větráním

Problém: extrémní prašnost

Potvrzeno měřením....

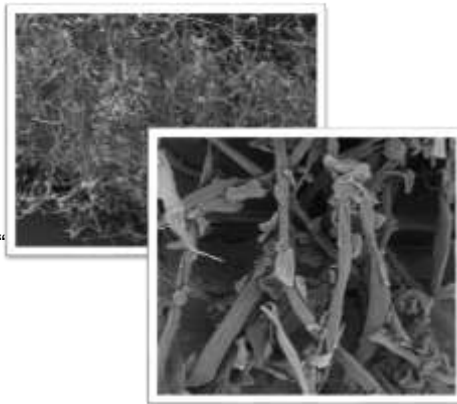
Podezření uživatelů:

„Prach se určitě šíří ze vzduchotechniky“

Kontrola kvality přiváděného vzduchu a filtrů... vše OK

Rozbor prachu elektronovou mikroskopií s rentgenovou analýzou

*Dominantní části vzorku prachu jsou vláknité struktury, které podle infračervené analýzy patří **textilnímu vláknu v kombinaci bavlna-elastan (Cotton-Elastane)** v poměru cca 92:8 hmot.%. Pochází z oblečení, povlečení atd., méně pravděpodobně z koberců.*

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

Projekt ČVUT/ATREA/JRD 67

Byt s řízeným větráním

Problém: extrémní prašnost

Potvrzeno měřením....

Podezření uživatelů:

„Prach se určitě šíří ze vzduchotechniky“

Kontrola kvality přiváděného vzduchu a filtrů... vše OK

Rozbor prachu elektronovou mikroskopií s rentgenovou analýzou

A nalezení „viníka“.... Nevyčištěný filtr sušičky

(C) 2018 prof. Karel Kabele a kol.

Projekt ČVUT/ATREA/JRD 68

Budovy nestavíme proto, aby šetřily energii, ale proto, abychom v nich mohli žít ve zdravém a kvalitním prostředí.

Děkuji za pozornost

Karel Kabele
kabele@fsv.cvut.cz